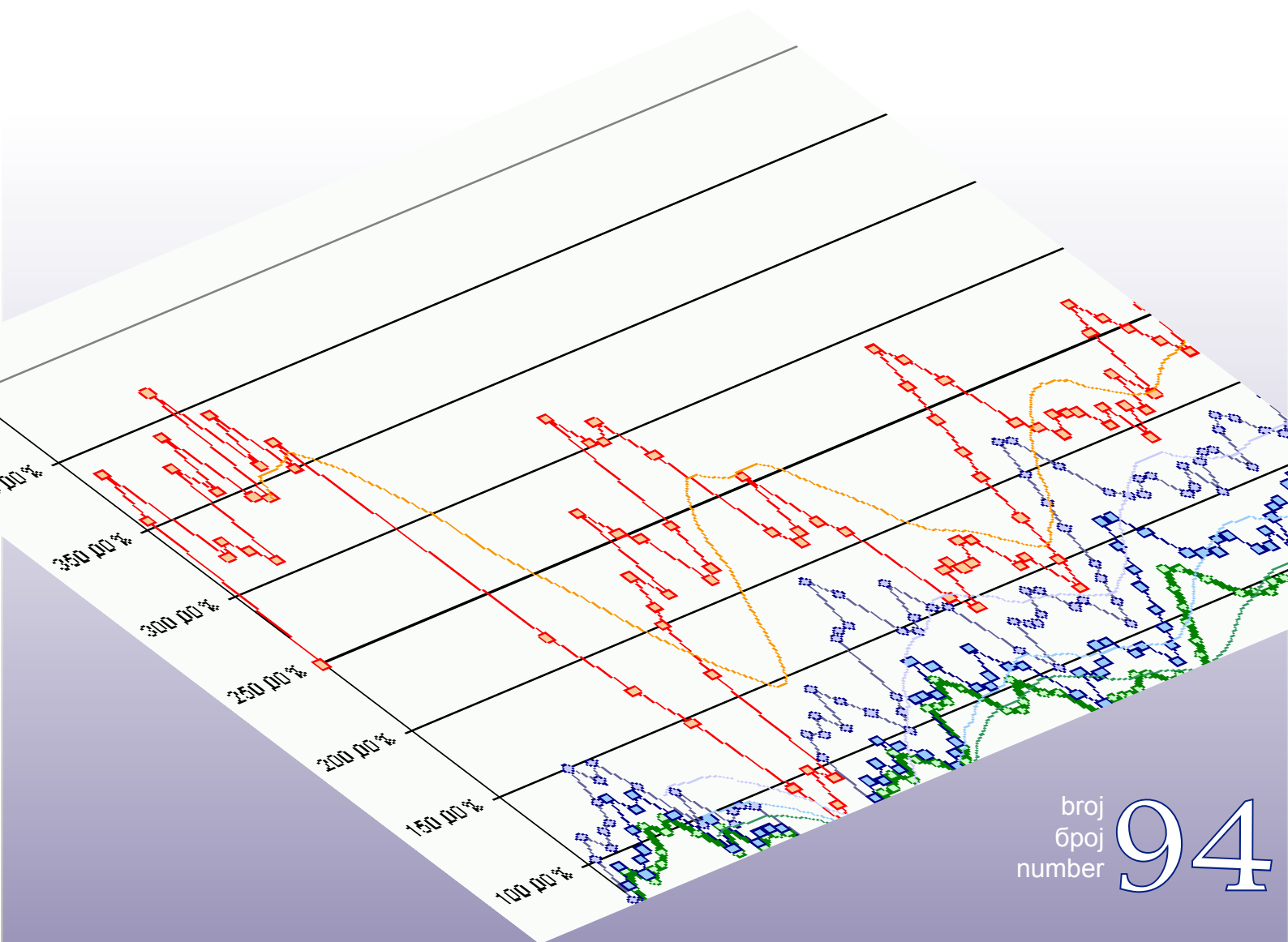

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

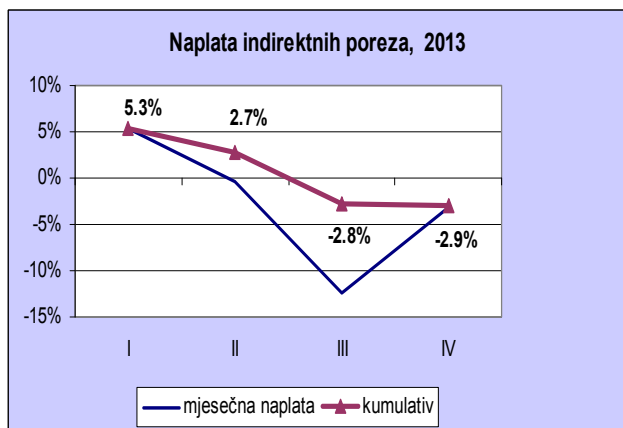
Oma Bilten

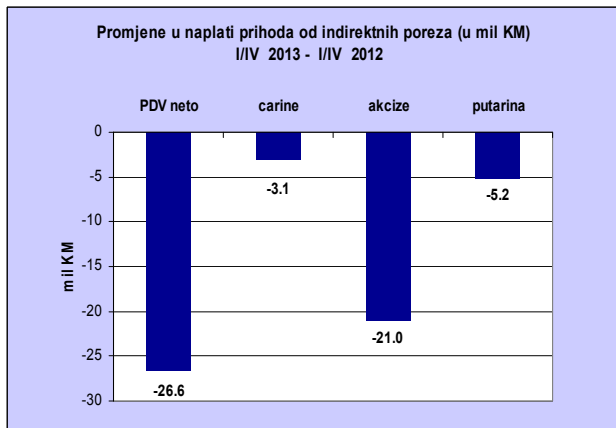
broj
број
number **94**

Uz ovaj broj

Mjesec april je donio dalje pogoršanje trendova u naplati prihoda od indirektnih poreza iz prvog kvartala 2013. Prema preliminarnom izvještaju UIO po vrstama prihoda u mjesecu aprilu naplaćeno je više bruto prihoda za 0,8%, ali budući da su istovremeno povećane isplate povrata za 24,4% u aprilu je zabilježen pad neto prihoda od 3,1%. Negativni trendovi u naplati u aprilu povećali su negativne efekte kumulativne naplate u 2013. Iako je za četiri mjeseca 2013. naplaćeno bruto prihoda 0,6% ili 11 mil KM više nego u istom periodu 2012. povećane isplate povrata za čak 54,3 mil KM ukupnu naplatu su umanjile za 2,9% ili 43,2 mil KM (Grafikon 1).

Grafikon 1

Grafikon 2

Veličinu pada naplate u prva četiri mjeseca 2013. pokazuje komparacija sa prethodnim godinama. U odnosu na pretkriznu 2008.g. naplaćeno je čak 90 mil KM manje, a u odnosu na 2011.g. 32 mil KM manje. U aprilu je zabilježen pad naplate kod svih glavnih vrsta prihoda (Grafikon 2). Nominalno u prva četiri mjeseca najveći pad u naplati je zabilježen kod neto PDV-a (26,6 mil KM) i akciza (21 mil KM). Potrebno je naglasiti da je navedeno stanje preliminarno, te da se nakon konačnog usklađivanja prihoda za april mogu očekivati bolji efekti kod PDV-a. Međutim, i pored toga pad kumulativnih prihoda od PDV-a i akciza od 2,8% i 5,5% je postao zabrinjavajući s obzirom da je već protekla jedna trećina fiskalne godine.

dr.sc. Dinka Antić
 šef Odjeljenja

Sadržaj:

Projekcije prihoda od indirektnih poreza u periodu 2013-2016	2
Postojeći model oporezivanja duhanskih prerađevina sa fiskalnim posljedicama u BiH i odabranim zemljama Evrope	14
Preliminarni konsolidovani izvještaj: JR, institucije BiH, entiteti - 2013	22
Preliminarni konsolidovani izvještaj: opća vlada - 2013	23
Preliminarni konsolidovani izvještaj: centralna vlada - 2013	24
Preliminarni konsolidovani izvještaj: Institucije BiH, entiteti, BD - 2013	25
Preliminarni konsolidovani izvještaj: opća vlada - 2012	26
Preliminarni konsolidovani izvještaj: centralna vlada - 2012	27
Preliminarni konsolidovani izvještaj: Institucije BiH, entiteti, BD - 2012	28

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT saradnik
 lektor : Darija Komlenović, prof. anglistike

Projekcije prihoda od indirektnih poreza u periodu 2013-2016

I. PRETPOSTAVKE

Projekcije prihoda od indirektnih poreza za period od 2013. do 2016. godine bazirane su na sljedećim postavkama:

- a. Prognozama makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) za pomenuti period,
- b. Politikama u području indirektnih poreza koje se odnose na:
 - Ukidanje carina na uvoz dobara porijeklom iz EU u sklopu posljednje faze liberalizacije predviđene Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju. Efekti se ispoljavaju samo u 2013. godini;
 - Primjenu čl. 21 Zakona o akcizama, koji podrazumijeva kontinuirano usklađivanje stopa akciza u BiH sa minimalnim standardima u EU. Projekcije uključuju efekte povećanja posebne akcize na duhan u 2013. godini sa 0,60 na 0,75 KM po pakovanju, kao i planiranog kontinuiranog povećanja iste u 2014. i 2015. za 0,15 KM po pakovanju cigareta.
- c. Tekućim trendovima u naplati prihoda od indirektnih poreza.

Osnovni scenario projekcija uključuje gore navedene pretpostavke, a programski uključuje i procjenu efekata ulaska Hrvatske u EU na prihode od indirektnih poreza i procjenu efekata izmjena Zakona o akcizama u smislu uvođenja diferencirane akcize na pivo, čije usvajanje se nalazi u proceduri.

II. TEKUĆI TRENDOVI NAPLATE

I pored pozitivnih trendova tokom godine konačni efekti naplate indirektnih poreza u 2012.g. su bili negativni zbog djelovanja više faktora. Uz vanredne i nepredviđene okolnosti poput snježnog nevremena u februaru ili remonta Rafinerije krajem godine, na naplatu prihoda od indirektnih poreza u 2012. nepovoljno su utjecali rast povrata PDV-a i dugova po osnovu PDV-a, promjene u strukturi potrošnje derivata i zloupotrebe kod korištenja lož-ulja, te supstitucija potrošnje cigareta rezanim duhanom.

Kretanje naplate indirektnih poreza u prvom kvartalu 2013. ukazuje na produbljavanje negativnih trendova iz 2012.g. u kojoj je samo u trećem kvartalu zabilježen pozitivan neto rast (Grafikon 1).

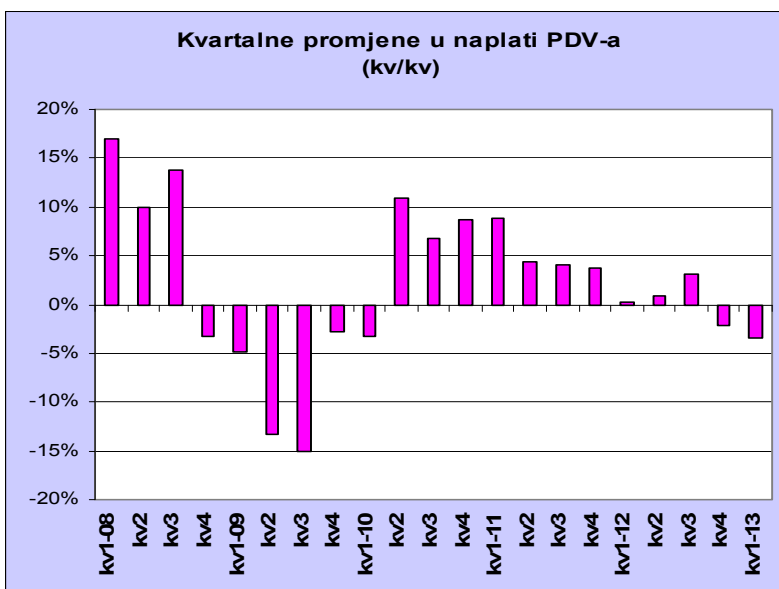
Prema preliminarnom izvještaju UIO po vrstama prihoda u martu 2013. naplaćeno je, po odbitku povrata, 349,9 mil KM ili 12,4% manje nego u istom mjesecu 2012. Na nivou kvartala naplaćeno je neto prihoda u visini od 1,067 mlrd KM, što je za 2,8% manje nego u istom kvartalu 2012.g. U ovaj postotak je uključeno je i cca 23,3 mil KM naplaćenih prihoda koji su ostali neusklađeni nakon povezivanja uplata na JR sa podnesenim prijavama/deklaracijama u modulima IT sistema UIO. Iako je u prva dva mjeseca 2013. zabilježen pozitivan trend u naplati, koji je rezultirao neto suficitom od 19 mil KM, izuzetno loša naplata prihoda u martu ne samo da je to anulirala, već je prihode dovela u negativnu zonu od 30,8 mil KM. Problemi sa održavanjem stabilnog nivoa naplate mogli su se nazrijeti još u februaru kada je naplaćeno prihoda u istom iznosu kao u februaru 2012., iako je tada zbog snježnog nevremena zabilježena ekstremno niska naplata prihoda. Pored pada bruto prihoda u martu negativni trend je dodatno pogoršan i povećanjem povrata indirektnih poreza.

Grafikon 1

PDV

Nakon rasta prihoda od PDV-a u januaru od 7,6%, u februaru je zabilježeno smanjenje neto naplaćenog PDV-a od 2,7%, da bi u martu došlo do neočekivane eskalacije i pada prihoda od 17%. Premda se nakon usklađivanja prihoda može očekivati određeno poboljšanje, ipak je negativni trend zabrinjavajući, s obzirom da je PDV dominantna vrsta indirektnih poreza. Naplatu PDV-a već nekoliko godina opterećuju rastuće isplate povrata i dugovi obveznika.

Grafikon 2

Stopa izdvajanja iz bruto PDV-a za isplatu povrata u prvom kvartalu 2013. iznosila je 26,7%, s tim da je u februaru stopa iznosila 28%, a u martu 27%. Posmatrajući stope povrata u prethodnim godinama može se zaključiti da je došlo do naglog pogoršanja trendova.

Poređenje isplate povrata PDV-a u prvom kvartalu prethodnih godina ukazuje na rast povrata obveznicima i međunarodnim projektima. Nominalno u prvom kvartalu 2013. je isplaćen najviši iznos povrata od 2008.g.. U odnosu na prošlu godinu rast povrata iznosi 18,2%. Enorman rast povrata u prvom kvartalu odnosi se na povrate međunarodnim projektima, 62,7%.

Od izbijanja globalne ekonomske krize naplata prihoda od PDV-a je opterećena rastućim dugovima po osnovu prijavljenog, a neplaćenog PDV-a (Tabela 1). Neto godišnji rast duga u protkle tri godine kreće se od 40 do 66 mil KM. Nakon smanjenja dugova u januaru, već u februaru je zabilježeno dodatnih 6 mil KM duga, tako da je stanje duga na dan 28.2.2013. iznosilo 251,5 mil KM. Ukupni dugovi, uključujući i razrezani dug za obveznike koji su propustili da podnesu PDV prijave, iznose 310 mil KM.

Tabela 1: Neto godišnji rast PDV duga (mil KM)

28.02.2009	28.02.2010	28.02.2011	28.02.2012	28.02.2013
14.1	39.9	49.5	66.5	56.1

Carine

U prvom kvartalu 2013.g. nastavljen je trend smanjenja prihoda od carina. Jedan od razloga je primjena završne faze liberalizacije uvoza dobara porijeklom iz EU u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju sa EU.

Akcize i putarina

Naplata prihoda od akciza u martu 2013. je u cjelini negativna, osim kod akciza na domaće cigarete (Tabela 2). Do sada je projektirani rast prihoda od indirektnih poreza zavisio u velikoj mjeri od rasta prihoda od akciza na cigarete. Međutim, iz godine u godinu neto efekti povećanja posebne akcize na cigarete su sve manji usljed drastičnog pada oporezive potrošnje cigareta. Od 2009. do 2012. broj izdatih akciznih markica je smanjen za čak 22,6%. S druge strane evidentno je da raste potrošnja neoporezivog rezanog duhana ilegalno nabavljenog iz uvoza ili proizvedenog u BiH. U prvom kvartalu 2013. nastavljeni su i nepovoljni trendovi kod naplate akciza na derivate nafte. Oni su, uglavnom rezultat smanjenja ekonomske aktivnosti i potrošnje građana, te rastuće supstitucije benzina sa dizelom. Pored toga, zbog generalnog remonta Rafinerije krajem 2012. i početkom 2013. smanjen je uvoz nafte, a time i proizvodnja i promet derivata u prva dva mjeseca.

Tabela 2

	I - 2013 / I - 2012	II 2013/ II 2012	III 2013/ III 2012	I kv 2013/ I kv 2012
ukupno duhan	12,4%	-15,0%	-9,7%	-2,7%
duhan uvoz	18,1%	-12,4%	-20,7%	-4,3%
duhan domaći	1,9%	-21,6%	24,6%	0,9%
derivati nafte	-6,2%	-7,5%	-8,4%	-7,3%
uvozni	15,0%	-5,2%	-11,5%	-0,7%
domaći	-27,9%	-10,6%	-3,8%	-15,5%
kava	-8,8%	-3,2%	-10,1%	-7,6%
alkohol, pivo, bezalkoholna pića	-2,8%	17,1%	-12,2%	3,2%
putarina	-4,2%	-9,7%	-8,1%	-8,0%

PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA (2013-2016), APRIL 2013**OSNOVNI SCENARIO**

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM						stopa rasta			
	2012	2013	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016
PDV	3.162,8	3.203,4	3.267,8	3.385,3	3.523,6		1,3%	2,0%	3,6%	4,1%
Akcize	1.299,2	1.294,3	1.314,1	1.337,4	1.370,1		-0,4%	1,5%	1,8%	2,4%
Carine	223,5	208,3	223,7	243,4	270,6		-6,8%	7,4%	8,8%	11,2%
Putarina	285,7	277,7	275,3	282,4	301,9		-2,8%	-0,9%	2,6%	6,9%
Ostalo	18,2	19,7	20,0	20,4	20,7		8,4%	1,7%	1,7%	1,7%
UKUPNO	4.989,4	5.003,3	5.100,9	5.268,8	5.487,0		0,3%	1,9%	3,3%	4,1%
Putarina (0,10 KM/l)	-114,3	-111,1	-110,1	-113,0	-120,8		-2,8%	-0,9%	2,6%	6,9%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	4.875,1	4.892,3	4.990,8	5.155,9	5.366,2		0,4%	2,0%	3,3%	4,1%

Tabela 3.

III. PROJEKCIJE PRIHODA – OSNOVNI SCENARIO

Analiza tekućih trendova u naplati pojedinih vrsta indirektnih poreza ukazuje da su projekcije makroekonomskih pokazatelja za 2013. godinu više optimistične od trenda naplate prihoda u prvom kvartalu. Na nivou cijele godine projektirane su pozitivne nominalne stope rasta BDP-a (1,9%) i potrošnje (2,7%), a očekuje se da će i odgovarajuće realne stope biti pozitivne. Takođe su projektirane pozitivne stope rasta uvoza i izvoza od 4,1% i 3,1% respektivno. Optimističnost u pogledu navedenih pokazatelja postepeno raste u periodu nakon 2013. godine, tako da stopa realnog rasta BDP-a na kraju posmatranog perioda (2016 g.) dostiže 4,2%.

Osnovni scenario projekcija prihoda od indirektnih poreza prikazan je u Tabeli 3.

2013

Procjenjuje se da će do kraja godine 2013. biti naplaćeno 5.003,3 mil KM prihoda od indirektnih poreza, što je za 0,3% više od naplate iz prethodne godine. Uprkos projekciji značajne stope rasta potrošnje na nivou 2013. godine od 2,7%, te pozitivnih kretanja bruto prihoda na početku godine, zbog trenda snažnog rasta PDV povrata projektirana stopa rasta neto prihoda od PDV-a je znatno niža od rasta potrošnje i iznosi 1,3%. Iako je došlo do rasta poreznog opterećenja duhana, za 2013.godinu je projektirana negativna stopa kretanja ukupnih akciza (-0,4%), kako zbog procjene oskudnih efekata, tako i zbog očekivanog pada ostalih prihoda od akciza. Slična je situacija kod prihoda od putarine, za koje se takođe predviđa pad u ovoj godini (-2,8%). Uprkos trendu rasta uvoza na početku 2013. godine i značajnoj projektiranoj stopi rasta na nivou cijele (4,1%), očekuje se pad prihoda od carina u 2013. godini od 6,8%. Budući da je ovo zadnja godina prelaznog perioda smanjenja carina porijeklom iz EU, očekuje se da će negativni trend prihoda od carina biti zaustavljen na kraju godine.

2014-2016

Imajući u vidu brojne faktore, a prvenstveno projekcije makroekonomskih pokazatelja, efekte rasta stope oporezivanja duhana, kao i zaustavljanje negativnih efekata na prihode od carina zbog isteka prelaznog perioda smanjenja carinskih stopa na uvezenu robu porijeklom iz EU, u narednim godinama očekuju se sve veće stope rasta prihoda. Tako je u 2014. godini projektirana stopa rasta u iznosu od 1,9%, u 2015. godini od 3,3%, a u 2016. godini od 4,1%.

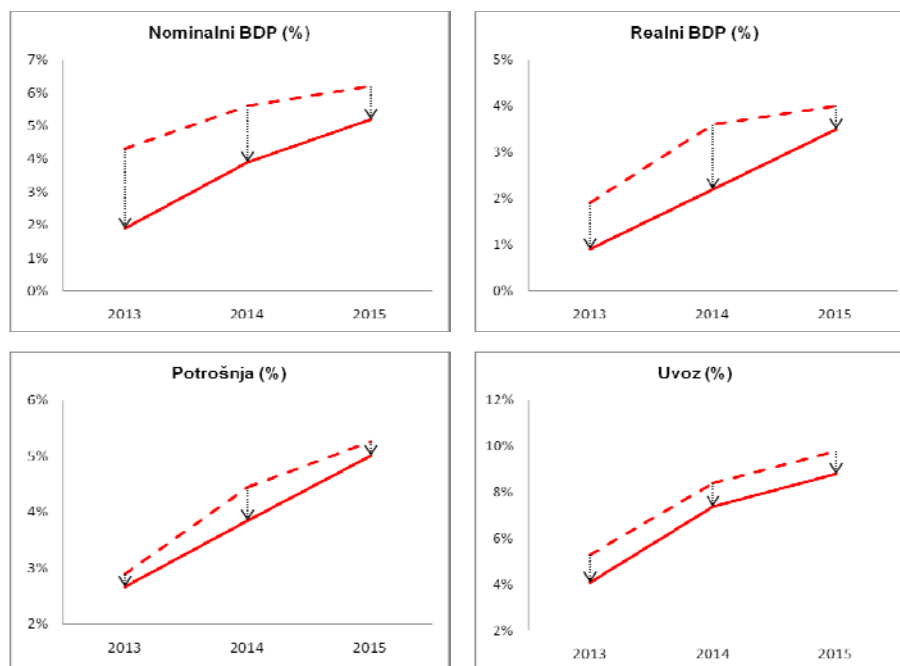
Razlike u odnosu na projekcije iz oktobra 2012. godine

Revidiranje projekcija iz oktobra prošle godine izvršeno je naniže u svim godinama narednog srednjoročnog perioda. Čak je i ostvarenje u 2012. godini bilo ispod projekcija. Treba imati na umu da je stopa rasta kumulativne naplate u oktobru 2012. bila veća od projektirane stope na nivou godine (Tabela 4). S obzirom na nižu osnovicu za poređenje zbog ukidanja carinskog evidentiranja u zadnjem kvartalu prethodne godine, za očekivati je bilo da do kraja 2012. g. naplata bude još veća. Neočekivano s obzirom na tradicionalnu shemu naplate, mjesec decembar je donio preokret, koji ne samo da je anulirao do tada ostvarene pozitivne efekte nego je prihode doveo u negativnu zonu.

	Projekcije za 2012, oktobar 2012	Izvršenje I-X 2012	Izvršenje I-XI 2012	Izvršenje I-XII 2012
ukupno	0.60%	0.97%	0.40%	-0.20%
PDV	1.20%	2.44%	1.18%	0.52%
akcize ukupno	3.60%	3.12%	3.59%	2.90%
akcize cigarete	7.68%	6.80%	7.64%	5.87%

Tabela 4

Pad prihoda u decembru 2012. posljedica je (i) snažnog pada uvoza u decembru 2012. od 17,9% u odnosu na isti mjesec 2011 i (ii) smanjenja povlačenja akciznih markica za cigarete, kao rezultat poslovnih politika kompanija uoči novog povećanja akciza od 1.1.2013. Tako je ostvareni pad uvoza na nivou 2012. godine bio veći od projekcija DEP-a iz septembra, na kojoj su projekcije prihoda bile zasnovane. Analizom uvoza mineralnih goriva u decembru po glavnim trgovačkim partnerima uočava se snažan pad uvoza mineralnih goriva iz Rusije. Uzrok za smanjenje uvoza nafte bio je generalni remont Rafinerije u Brodu, koji je za razliku od prethodnih godina u kojima je vršen u proljeće, u 2012. pomjeren za novembar i decembar. Navedeni faktori su donijeli negativne efekte na prihode u decembru, posebno na PDV i akcize, a rezultovali su ostvarenjem prihoda ispod projekcija u iznosu od 35,1 mil KM.

Grafikon 3

Ako napravimo komparaciju aktualnih projekcija makroekonomskih indikatora (DEP) sa onim iz septembra prošle godine, vidjećemo da su stope rasta osnovnih makroekonomskih pokazatelja značajno snižene, uključujući čak i one za 2012. godinu. Za 2012. godinu su korigovane stope rasta nominalnog i realnog BDP-a (1 i 0,6 p.p. respektivno), kao i stope rasta potrošnje i uvoza.

Korekcije navedenih indikatora izvršene su naniže i u svim narednim godinama, što je prikazano u Grafikonu 3. Crvenom isprekidanom linijom prikazane su projekcije iz septembra prošle godine, dok su aktualne projekcije prikazane punom linijom. Vidi se da su najznačajnije korekcije bile na stopama rasta bruto društvenog proizvoda.

Imajući u vidu tekuće trendove u naplati prihoda, kao i činjenicu da su se projekcije prihoda od indirektnih poreza iz oktobra 2012 zasnivale na korigovanim septembarskim DEP-ovim projekcijama makroekonomskih indikatora, projekcije prihoda za period 2013-2015 su značajno snižene (Tabela 5).

Tabela 5: Razlika između projekcija iz oktobra 2012. i projekcija iz aprila 2013

	Vrsta prihoda (neto)	2012	2013	2014	2015
I	PDV	-23,3	-65,3	-142,0	-202,1
II	Akcize	-8,4	-49,8	-69,4	-82,4
III	Carine	2,1	8,6	7,2	5,7
IV	Putarina	1,9	-7,0	-14,3	-16,0
V	Ostalo	-7,4	-5,9	-5,6	-5,2
VI	UKUPNO	-35,1	-119,3	-224,0	-299,9
VII	Putarina (0,10 KM/l)	-0,8	2,8	5,7	6,4
VIII	SREDSTVA ZA RASPODJELU	-35,9	-116,6	-218,3	-293,5

Projekcije za 2013. godinu snižene su za 119,3 mil KM. Kao i u slučaju ostvarenja za 2012. godinu, najveće korekcije odnose se na prihode od PDV-a (-65,3 mil KM) i akciza (-49,8 KM). Osim snižavanja osnovice iz 2012. godine smanjenju projekcija doprinijeli su brojni faktori. Zbog smanjenja projekcija osnovnih makroekonomskih indikatora (Grafikon 3) i nepovoljnog trenda rasta i dugova od poreznih obveznika, naniže su korigovane projekcije bruto PDV-a. Sa druge strane, projekcije iznosa isplaćenih povrata su povećane, zbog nepovoljnih trendova koji su nastupili u prvom kvartalu 2013.godine. Zbog pada potrošnje derivata i nepovoljnih trendova naplate akciza na naftu i putarine, izvršene su korekcije i ovih prihoda, iako je izvršenje u 2012. godini bilo iznad projekcija iz oktobra. Značajna korekcija izvršena je i na akcizama na duhan, zbog snažnog pada oporezive potrošnje, što je opširnije obrazloženo u prilogu o projekcijama akciza na cigarete.

Prilog: Projekcije prihoda od akciza na cigarete

Povećanje poreznog opterećenja cigareta u prvim godinama primjene novog Zakona donijelo je snažan porast prihoda od akciza, u 2009.g. 85 mil KM, a u 2010.g. 167 mil KM. Kontinuirani porast akciznog opterećenja, koji povlači i rast PDV-a u cijeni, očekivano je donio snažan porast maloprodajnih cijena i pad potrošnje. Posmatrajući stanje u 2012. u odnosu na 2009.g. može se zaključiti da je obim regularnog tržišta cigareta u tri godine smanjen za čak 22%.

Tabela 6 Efekti povećanja posebne akcize na cigarete

	prihodi od akciza (mil KM)		rast prihoda	pad potrošnje
	naplaćeni prihodi	porast prihoda		
2008	364			
2009	449	85	23%	
2010	616	167	37%	-4.4%
2011	716	100	16%	-7.8%
2012	758	42	6%	-12.2%

Veći pad oporezive potrošnje cigareta u 2011. od projektiranog bio je signal jačanja porezne evazije i širenja crnog tržišta cigareta u BiH. Osim povećanja poreznog tereta porast porezne evazije je rezultat i konstantnog širenja jaza u oporezivanju cigareta i supstituta - rezanog duhana. Kontinuirano povećanje razlike u poreznom opterećenju između cigareta i supstituta daje snažan poticaj korištenju manje oporezovanog rezanog duhana umjesto cigareta, ali i krijumčarenju cigareta iz država sa manjim akciznim opterećenjem, švercu duhana i nelegalnoj domaćoj proizvodnji cigareta.

Odjeljenje je, vodeći se iskustvima članica EU koje su sprovodile proces harmonizacije stopa akciza sa standardima EU, srednjoročne projekcije za period 2010-2012 baziralo na visokoj cjenovnoj neelastičnosti potrošnje cigareta i godišnjem padu potrošnje od 5%. Prilikom izrade aprilskih projekcija u 2012.g. smanjenje potrošnje cigareta projektirano je na nivou od 7% godišnje. Ispoljeni negativni trendovi u naplati prihoda od akciza u toku 2012.g. su zahtijevali revidiranje projekcija naplate, tako da je u oktobru 2012.g. Odjeljenje izradilo nove projekcije na bazi godišnjeg smanjenja potrošnje od 10%. Budući da je oporeziva potrošnja cigareta u 2012.g. pala za 12,2% u odnosu na 2011, a u prvom kvartalu 2013.g. 15,5% u odnosu na prvi kvartal 2012., potrebno je pristupiti reviziji pretpostavki koje su korištene za projekcije.

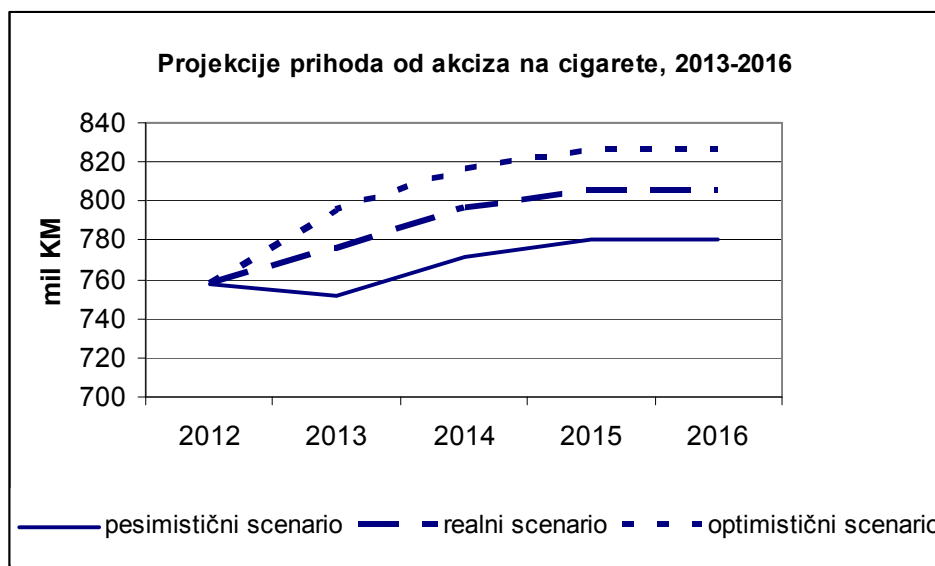
Dalje kretanje prihoda od akciza na cigarete ovisi o koracima koje će fiskalne vlasti i operativni organi i institucije preduzeti na suzbijanju porezne evazije. Zbog širine implikacija set mjera na suzbijanju porezne evazije i distorzija na tržištu cigareta trebao bi simultano uključiti sljedeće:

- **izmjenu politike akciza u području oporezivanja rezanog duhana i ostalih duhanskih prerađevina** u pravcu zatvaranja jaza u poreznom opterećenju između cigareta i supstituta. Izmjene bi trebale uključiti (i) utvrđivanje adekvatne stope akcize na sve ostale duhanske prerađevine u skladu sa postojećim poreznim opterećenjem cigareta i (ii) propisivanje godišnjeg povećanja akcize na ostale duhanske prerađevine koje će pratiti rast poreznog opterećenja cigareta s konačnim ciljem usklađivanja sa standardima EU;
- **opsežne operativne mjere** na suzbijanju kanala za šverc cigareta, rezanog duhana, neoporezive prodaje duhana (preko internet portala, na tržnicama) i nelegalne domaće proizvodnje i prodaje cigareta;
- **stimuliranje otkupa domaćeg duhana** u cilju eliminacije nelegalne prodaje duhana i nelegalne proizvodnje cigareta u zemlji.

Odjeljenje očekuje da bi efikasnim sprovođenjem gore navedenog seta mjera bilo moguće vratiti prihode od akciza na nivo aprilskih projekcija iz 2012.godine. Treba imati u vidu da je zbog složenosti procedure za usvajanje izmjena Zakona o akcizama potrebno određeno vrijeme, te se pozitivni efekti u području akcizne politike u najboljem slučaju mogu očekivati u drugoj polovini 2013. ili tek od 1.1.2014.g. Međutim, operativne mjere institucija BiH i entiteta na presjecanju kanala šverca i nelegalne proizvodnje mogle bi relativno brzo donijeti potrebne efekte.

Ovisno o tempu sprovođenja navedenih mjera u toku 2013. Odjeljenje je razvilo tri scenarija za naplatu prihoda od akciza na duhanske proizvode u 2013.godini (Grafikon 4) :

- Pesimistički scenario podrazumijeva *status quo* u akciznoj politici i operativnim mjerama u 2013. Očekuje se da bi odlaganje sprovođenja efikasnih mjera na suzbijanju porezne evazije moglo dovesti do nastavka negativnih trendova iz prvog kvartala 2013, što bi smanjilo naplatu prihoda od akciza u 2013.g. u odnosu na 2012.g. za 0,8%.
- Srednji scenario zasniva se na pretpostavci da će se operativnim mjerama u toku 2013.godine oporeziva potrošnja cigareta vratiti u okvire 2012.g., što bi osiguralo rast prihoda od 2,3%.
- Optimistički scenario, pored operativnih mjera, podrazumijeva i izmjenu akcizne politike u toku 2013.g., što bi trebalo rezultirati većom oporezivom potrošnjom u odnosu na 2012. i rastom prihoda od akciza od 4,9% u 2013.

Grafikon 4

Projekcije za period 2014-2015 baziraju se porastu stope akcize zbog nastavka harmonizacije stope posebne akcize 1.1.2014. i 1.1.2015. Planirano povećanje stopa akciza neminovno će dovesti do dalje erozije potrošnje i jačanja crnog tržišta. Da bi se negativni efekti ublažili potrebno je izmjene Zakona usvojiti do kraja 2013. Srednji i optimistički scenario polaze od pretpostavke da će izmjene Zakona biti u primjeni od 1.1.2014., što bi, uz kontinuirano sprovođenje efikasnih mjera, trebalo ublažiti negativne efekte nastavka harmonizacije akciza i dovesti do minimalnog rasta prihoda u 2014. i 2015. od 2,7% i 1,1% respektivno. Prema procjenama proces harmonizacije stopa posebne akcize, ukoliko se u međuvremenu ne izmijeni Zakon u tom dijelu, biće okončan u 2015.g., tako da se za 2016.g. planira zadržavanje istog nivoa potrošnje cigareta i prihoda iz 2015.g.

IV. RIZICI PO PROJEKCIJE

S obzirom na osnovne postavke projekcija indirektnih poreza i ukupne ekonomske uvjete u BiH i u svijetu ostvarenje projektiranog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2013-2016 je podložno sljedećim rizicima:

- (i) Projekcije prihoda od indirektnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja koje je izradila Direkcija za ekonomsko planiranje. Svako odstupanje ovih parametara od projektiranih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- (ii) Usporavanje ekonomskog oporavka glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava nivo rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od indirektnih poreza u cjelini;
- (iii) Kontinuirano povećanje stope posebne akcize na cigarete u cilju dostizanja minimalnih standarda EU postaje kontraproduktivno bez efikasnih političkih i operativnih mjera usmjerenih na zatvaranje jaza u poreznom opterećenju cigareta i rezanog duhana i suzbijanje porezne evazije, nelegalnog uvoza duhana i nelegalne proizvodnje cigareta. Slične distorzije prihoda i tržišta u narednim godinama može izazvati i najavljeno uvođenje diferencirane akcize na pivo;

- (iv) Eventualne izmjene politika u području indirektnih poreza, npr. u smislu diferenciranih stopa PDV-a, značajnog povećanja standardne stope, dodatnog diferenciranja kod akciza na derivate nafte („plavi dizel“ i sl.), pored fiskalnih gubitaka i makroekonomskih implikacija, mogu destabilizirati postojeći sistem PDV-a i naplatu prihoda, umanjiti efikasnost rada UIO, opteretiti poslovne subjekte i značajno povećati rizik od prevara.

V. PROGRAMSKI SCENARIO

Programski scenario prihoda od indirektnih poreza uključuje:

- procjene efekata ulaska Hrvatske u EU na prihode od indirektnih poreza
- procjene efekata uvođenja diferencirane stope akcize na pivo.

Projekcije prihoda prema ovom scenariju predstavljene su u Tabeli 7.

Efekti ulaska Hrvatske u EU

Budući da nije moguće pouzdano predvidjeti reakcije proizvođača / uvoznika dobara iz Hrvatske i potrošača u zemlji za potrebe izrade revidiranih projekcija za period 2012-2014 u oktobru 2012.g. razvijeno je više varijanti programskog scenarija¹. Izračun efekata uvođenja carina na cigarete proizvedene u Hrvatskoj se temeljio na podacima o broju akciznih markica izdatih za cigarete iz Hrvatske u prvom polugodištu 2012.g., dok je izračun efekata uvođenja carina na određena dobra porijeklom iz Hrvatske izvršen na bazi podataka o uvozu iz 2011.godine. Izračun je izvršen primjenom carinskih tarifa iz aneksa Sporazuma sa EU.

Za potrebe projekcija prihoda za period 2013-2016 ponovno je izvršena procjena efekata ulaska Hrvatske u EU na prihode od indirektnih poreza. Izračun efekata uvođenja carina na cigarete proizvedene u Hrvatskoj se temelji na podacima o broju akciznih markica izdatih za cigarete iz Hrvatske u 2012.g. i prvom kvartalu 2013., dok je izračun efekata uvođenja carina na određena dobra porijeklom iz Hrvatske izvršen na bazi podataka o uvozu iz 2012.godine. Za izračun su korištene stope iz Carinske tarife za 2013.g.

Prema podacima UIO iz prvog kvartala 2013. pad potrošnje cigareta iz Hrvatske iznosi čak 26% u odnosu na isti kvartal 2012, što je daleko više od pada potrošnje cigareta u BiH u prvom kvartalu od 15,5%. Takav trend ukazuje na smanjenje udjela cigareta iz Hrvatske na tržištu BiH u prvom kvartalu 2013. Ukoliko se takav trend nastavi i u ostalom dijelu 2013. godine očekivani dodatni prihodi od carine biće anulirani gubicima na akcizi zbog pada količine cigareta. Eventualnim poboljšanjem trendova u nastavku 2013., kao rezultat sprovođenja mjera protiv evazije i šverca rezanog duhana, donijelo bi očekivane dodatne prihode od carina u rasponu od 3,5 do 5 mil KM i minimalan porast akciza kao rezultat uključivanja carine u osnovicu za obračun *ad valorem* akcize.

Prema procjenama efekata vezanih za ostale proizvode u 2013.g. se može očekivati oko 17 mil KM dodatnih carinskih prihoda. U periodu 2014-2016 prema makroekonomskim projekcijama DEP-a se očekuje porast uvoza. S obzirom da je kod izračuna efekata za 2013. pretpostavljen pad uvoza dobara iz Hrvatske pogođenih novim carinskim režimom u visini od 10% Odjeljenje očekuje da bi očekivani rast uvoza do 2016. trebao uvoz tih dobara iz Hrvatske vratiti na nivo iz 2012.g.

¹ Više: http://www.oma.uino.gov.ba/publikacije/Procjena_bos.pdf

Efekti uvođenja diferencirane stope akcize na pivo

Upravni odbor UIO je u martu 2013. podržao inicijativu za uvođenje diferencirane stope akcize na pivo. Prema prijedlogu UO UIO pored postojeće akcize u iznosu od 0,20 KM/l uvodi se viša stopa akcize u visini od 0,25 KM za obveznike čija godišnja proizvodnja premašuje 400,000 hl.

Potrebno je naglasiti da uvođenje diferenciranih stopa poreza na potrošnju uvijek predstavlja poticaj za:

- (i) veću potrošnju manje oporezovanih dobara i
- (ii) porast poreznih prevara u smislu šverca, krijumčarenja ili drugih prevara kod potrošnje više oporezovanih dobara.

Pri tome, rizik zloupotreba raste sa rastom jaza u oporezivanju. Potrebno je imati u vidu da bi šverc i krijumčarenje izazivalo gubitak 100% prihoda od akciza koji su se ubirali do izmjene politika, kao i 17% PDV iz maloprodajne cijene.

Budući da se nacrt izmjena Zakona o akcizama nalazi u jednoj od etapa složene procedure usvajanja propisa iz područja indirektnih poreza nisu poznata precizna pravila kvalificiranja obveznika za primjenu niže stope akcize. Ukoliko se preuzmu rigorozna pravila koncepta „male neovisne pivare“, koji je propisan direktivama EU, i praksa članica koje imaju diferenciranu akcizu na pivo u svojim poreznim sistemima moguće je očekivati situaciju da će samo domaće pivare u BiH zadovoljiti zadane kriterije za primjenu niže stope od 0,20 KM/l, dok većina uvoza otpada na renomirane svjetske brendove velikih pivarskih korporacija. Polazeći od te pretpostavke uvođenje diferencirane akcize na pivo može biti poticaj na supstituciju potrošnje uvoznih piva domaćim brendovima.

Odjeljenje je izradilo nekoliko scenarija za projekcije prihoda od akciza na pivo u 2013 i narednim godinama, ovisno o procentu supstitucije potrošnje uvoznog, više oporezovanog piva, potrošnjom domaćeg, manje oporezovanog piva. Međutim, efekat supstitucije na visinu prihoda od akciza ne može biti značajan, jer se udio domaćeg piva u strukturi ukupne potrošnje posljednjih godina kreće od 35 do 37%, što predstavlja mali ponder u smislu utjecaja na ukupno naplaćene prihode od akciza.

S obzirom da se u najboljem slučaju usvajanje izmjena Zakona o akcizama vezano za diferencirano oporezivanje piva može očekivati u drugoj polovini 2013.g. očekivani efekti uvođenja diferenciranih stopa akcize se rasprostiru u dvije godine, tj. u drugom polugodištu 2013 i u prvom polugodištu 2014.

Prema konzervativnom scenariju, koji predviđa preraspodjelu potrošnje piva na način da se potrošnja uvoznog piva smanji za 10% godišnje, a potrošnja domaćeg piva poveća za 10% godišnje, u 2013. se može očekivati dodatnih 2,5 mil KM prihoda od akciza na pivo, a u 2014. 5,5 mil KM. Naplata u narednim godinama ovisi o projektiranom rastu potrošnje (DEP).

PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA (2013-2016), APRIL 2013**PROGRAMSKI SCENARIO**

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM						stopa rasta			
	2012	2013	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016
PDV	3.162,8	3.207,3	3.275,3	3.393,2	3.532,0		1,4%	2,1%	3,6%	4,1%
Akcize	1.299,2	1.299,8	1.316,6	1.341,5	1.376,1		0,0%	1,3%	1,9%	2,6%
Carine	223,5	225,7	265,1	285,6	313,7		1,0%	17,5%	7,7%	9,8%
Putarina	285,7	277,7	275,3	282,4	301,9		-2,8%	-0,9%	2,6%	6,9%
Ostalo	18,2	19,7	20,0	20,4	20,7		8,4%	1,7%	1,7%	1,7%
UKUPNO	4.989,4	5.030,2	5.152,3	5.323,1	5.544,4		0,8%	2,4%	3,3%	4,2%
Putarina (0,10 KM/l)	-114,3	-111,1	-110,1	-113,0	-120,8		-2,8%	-0,9%	2,6%	6,9%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	4.875,1	4.919,1	5.042,2	5.210,1	5.423,6		0,9%	2,5%	3,3%	4,1%

Tabela 7.

Postojeći model oporezivanja duhanskih prerađevina sa fiskalnim posljedicama u BiH i odabranim zemljama Evrope

(Autor: Aleksandar Eskić)

Uvod

Proizvodnja, promet i potrošnja različitih duhanskih prerađevina utječe na dobrobit, kako pojedinca, tako i cijelog društva. Činjenica da se samo vrijednost legalnog tržišta cigareta u posljednjoj fazi reproduktivnog ciklusa kretala oko 1,2 milijarde KM posljednjih nekoliko godina dovoljno govori u prilog tome. To praktično znači da je svaki stanovnik Bosne i Hercegovine tokom 2012. godine prosječno² izdvojio oko 310 KM u ovu svrhu. Ovaj pokazatelj se povećao za 41% u odnosu na 2008. godinu tj. za 90 KM u apsolutnom iznosu. Istovremeno, prihodi od akciza na cigarete su se povećali za 108%. Ako tome dodamo i prihod od PDV-a obračunatog na promet duhanskih prerađevina, ovaj pokazatelj postaje još značajniji.

Dva faktora su od ključne važnosti za ovakav razvoj; jedan je sklonost potrošača ka potrošnji prvenstveno cigareta i njihova spremnost da izdvoje svake godine sve veću sumu novca kako bi podmirili potrebu za pušenjem, a drugi je svakako donošenje Zakona o akcizama BiH polovinom 2009. godine kada je definiran dinamički model visine akciznog opterećenja na cigarete. Kako se posebna akcizna obaveza povećavala za 0,15 KM svake godine tako je i rasla prosječna ponderirana maloprodajna cijena cigareta za oko 0,35 KM što znači da je duhanska industrija u potpunosti prevaljivala iznos uvećane akcizne obaveze na kupce. Svakako, potrebno je naglasiti da su se akteri duhanske industrije različito ponašali u različitim vremenskim razdobljima. U određenim momentima pojedini akteri su preuzimali jedan dio novog akciznog opterećenja na sebe, dok su već u narednom periodu povećavali maloprodajne cijene iznad uvećanja akcizne tj. ukupne porezne obaveze na cigarete. Primjetno je da su neki čak snižavali maloprodajne cijene svojih proizvoda i time postajali cjenovno konkurentniji svjesno umanjujući prinosnu maržu iz koje se jedino generira profit. Određivanje cjenovne strategije i definiranje kanala distribucije je postalo pravo bojno bolje koje je proizvod internih faktora, dugoročne vizije razvoja tržišta, kao i procjene ponašanja konkurencije u svijetlu eksternih faktora, prvenstveno oličenih u dijelu poreznog i carinskog tretmana duhana i duhanskih prerađevina, kao i procjene ponašanja krajnjih potrošača spram ponuđenog.

Ako se ciljevi politike poreznog tretmana duhana i duhanskih prerađevina u momentu njenog redizajna mogu sažeti u smanjenju količine potrošnje što vodi ka unaprijeđenju nivoa javnog zdravlja i povećanju prihoda od akciza i PDV-a na ovu vrstu roba, onda se može ustvrditi da su ciljevi postignuti. Iz raspoloživih podataka se vidi da je potrošnja cigareta konstantno padala po prosječnoj stopi od 6,6% za period 2008 – 2012. godina. U istom periodu, samo prihodi od akciza su prosječno rasli za 27% godišnje. Potrošači tj. kupci su, u posmatranom razdoblju, pokazali visok nivo neosjetljivosti na konstantna povećanja maloprodajnih cijena što je državi donosilo stabilan rast prihoda po ovom osnovu tako da su prihodi po osnovu akciza i PDV-a na cigarete prešle nivo od 900 miliona KM u prethodnoj kalendarskoj godini. Istovremeno, bilo je primjetno da je tempo rasta ovih prihoda postajao sve sporiji.

Tokom posljednjih godinu dana se mogu čuti sve češći apeli aktera duhanske industrije na ispoljene negativne tendencije na tržištu duhanskih prerađevina, dok razloga za potpuno zadovoljstvo, čini se, imaju jedino oni koji su se u međuvremenu uspjeli riješiti sve skuplje pušačke navike.

² Podatak o broju stanovnika predstavlja procjenu Agencije za statistiku BiH od 30.06.2011. godine

Najnovija dešavanja na tržištu duhanskih prerađevina

Tržište duhanskih prerađevina, pored zakonodavnog okvira, u dobroj mjeri zavisi od ukupnih ekonomskih kretanja takođe. Prema zvaničnim podacima, tokom prethodnih godina ekonomija Bosne i Hercegovine je realno rasla po skromnim stopama dostižući 2,0%³ u 2011. godini da bi potom pala za 0,2%⁴ u 2012. godini. Prema procjenama Centralne banke BiH, realni BDP je pao za 0,5% tokom 2012. godine u poređenju sa pozitivnim rastom od 1% godinu dana ranije⁵. U svakom slučaju, evidentna su negativna kretanja u pogledu visine BDP-a u 2012. godini. Druga polovina godine je presudno utjecala na ovakav ishod. Prema istom izvještaju, prosječna bruto plaća prilagođena za iznos inflacije je pala za 0,5% u poređenju sa rastom od 0,7% u godini ranije. U proteklih godinu dana došlo je do istovremenog rasta nezaposlenosti kao i pada zaposlenosti što je svakako negativno utjecalo na prosječan nivo raspoloživog dohotka za podmirenje potreba stanovništva. Podaci za prvi kvartal ne donose ništa dobro što se u potpunosti odrazilo i na tržište duhanskih proizvoda.

Ako se uporedi odnos potrebnog izdvajanja za kupovinu jedne kutije cigareta dnevno po prosječnoj maloprodajnoj cijeni u 2008. godini sa istim pokazateljem za prvi kvartal 2013. godine, može se vidjeti da se ovaj pokazatelj udvostručio tj. porastao je sa nivoa od oko 6% i dostigao skoro 12%. To praktično znači da je potrebno izdvojiti skoro 1/8 prosječne plaće za kupovinu jedne kutije cigareta dnevno po prosječnoj maloprodajnoj cijeni. Ako tome dodamo i smanjen nivo isplaćenih plaća usljed porasta nezaposlenosti tj. pada zaposlenosti, onda i ne čudi tako oštar pad potrošnje cigareta mjeren brojem izdatih poreznih markica za njihovo obilježavanje. Taj pad je iznosio skoro 12% samo u 2012. godini dok je godinu dana ranije broj izdatih markica bio manji za 8% u odnosu na 2010. godinu.

To bi moglo navesti na zaključak da je za isti iznos došlo do pada ukupne potrošnje duhana i duhanskih prerađevina što baš i nije tačno. Razliku u potrošnji od oko 11.000 tona duhana⁶ u 2008. godini i potrošnje od oko 8.250 tona duhana samo u vidu cigareta u 2012. godini je dijelom nadomjestio fino rezani duhan koji se prometovao na legalnom, ali i nelegalnom tržištu. Evidentan je rast potrošnje fino rezanog duhana u drugoj polovini 2012. godine koji je kulminirao tokom prvog kvartala 2013. godine. Samo broj izdatih markica za obilježavanje fino rezanog duhana u prvom kvartalu tekuće godine je veći za 10% u odnosu na ukupan broj izdatih markica tokom cijele 2012. godine.

Krajnji rezultat promjene svih faktora za period 2008 – 2013. godina se najbolje vidi na Grafikonu 1. Na njemu je predstavljena distribucija cigareta po cjenovnim grupama gdje se jasno vidi izraženo pomjeranje u desno pri čemu u potpunosti iščezavaju cjenovne grupe na lijevoj strani grafikona. Istovremeno, broj izdatih markica vremenom opada tako da se količina markica po cjenovnim grupama kreće u rasponu između 50 i 100 miliona komada.

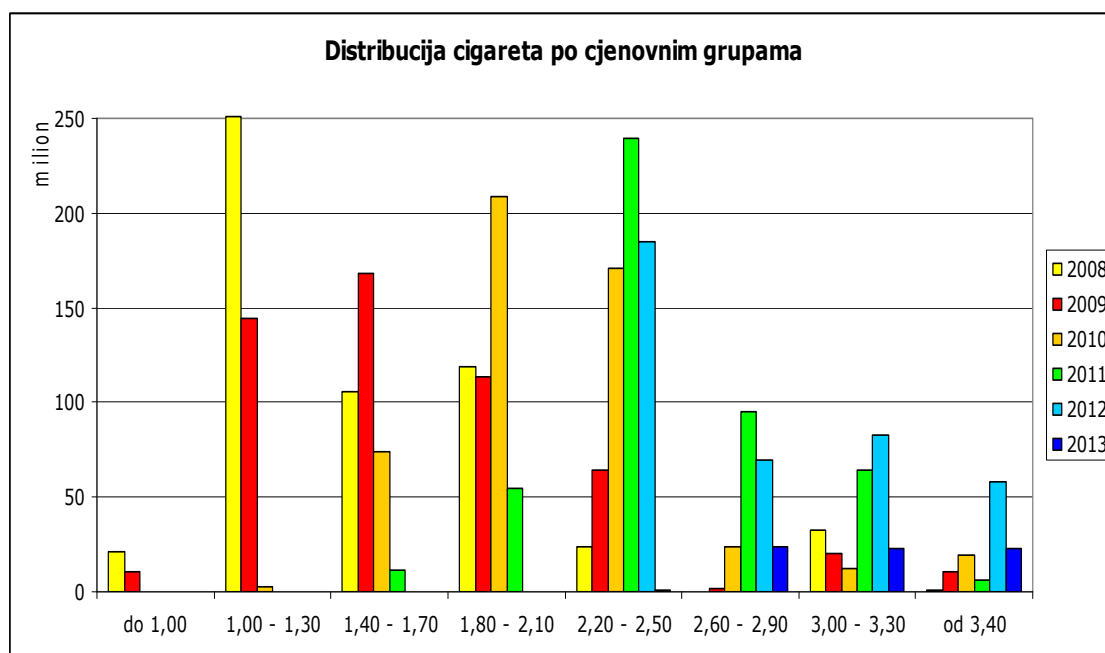
³ Agencija za statistiku BiH (www.bhas.ba)

⁴ Makroekonomske projekcije 2014 – 2016; Direkcija za ekonomsko planiranje BiH; mart 2013. godine

⁵ EU Candidate and Pre-Accession Countries – Q1 2013; European Commission, April 2013

⁶ Ako pretpostavimo da 1000 cigareta sadrži 1kg duhana

Grafikon 1. Pregled distribucije cigareta po cjenovnim grupama za period 2008 – 2013. godina.

Izvor: podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH

Istovremeno, uvoz robe koja je klasifikovana prema važećoj Carinskoj tarifi BiH kao cigaret papir u obliku knjižica ili cjevčica je porastao za preko 3 puta u 2012. godini tako da i ovaj podatak ukazuje na enormno povećanje upotrebe fino rezanog duhana koji zamjenjuje potrošnju cigareta kao skupljeg supstituta.

Razlog tome treba potražiti prvenstveno u različitom poreznom tretmanu fino rezanog duhana u odnosu na cigarete prema važećim zakonskim propisima. Naime, na cigarete se obračunava *ad-valorem* akcizna obaveza u visini od 42% maloprodajne cijene, kao i posebna akciza koja se svake godine uvećava za minimalno 0,15 KM po kutiji cigareta i u 2013. godini iznosi 0,75 KM za pakovanje od 20 cigareta, dok se na fino rezani duhan obračunava samo *ad-valorem* akcizna obaveza od 42% na maloprodajnu cijenu. Na taj način se može zaključiti da se jaz u visini akciznog opterećenja između cigareta i fino rezanog duhana povećava svake godine. Isto tako, akcizni obveznici koji se bave prometom duhana i duhanskih prerađevina određuju različite maloprodajne cijene za pakovanja iste mase fino rezanog duhana, kao i obrnuto, određuju iste maloprodajne cijene za pakovanja različite mase fino rezanog duhana. Upravo zbog toga je veoma teško odrediti koliko je potrošnja ove vrste robe nadomjestila pad u ukupnoj potrošnji duhana, a koliko potencijalno otpada na nelegalnu proizvodnju, promet i upotrebu duhana.

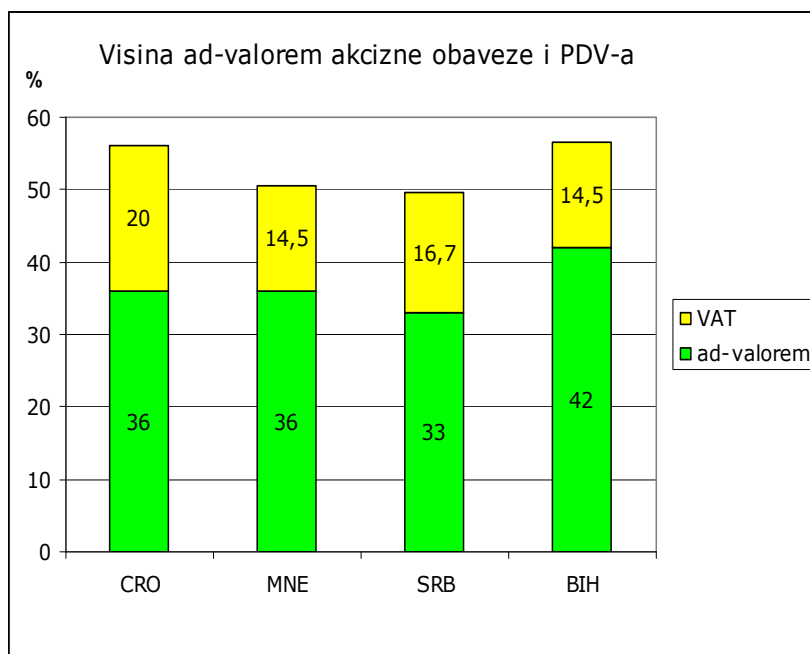
Jedno je sigurno, pad u potrošnji duhana svakako nije toliki koliko iznosi pad u potrošnji cigareta. Za pretpostaviti je da su samo povremeni pušači smanjili potrošnju cigareta, dok su se oni sa manjim nivoom dohotka preorijentali na jeftiniji supstitut tj. na fino rezani duhan. Ako se pakovanje od 200 grama fino rezanog duhana može nabaviti za cca 10 KM na legalnom tržištu od čega se može napraviti najmanje 200 cigareta, i ako tome dodamo trošak od cca 5 KM za cigaret papir u obliku cjevčica, kao i ostali pribor potreban za pripremu ovog duhana za pušenje, možemo zaključiti da obračunata akcizna obaveza iznosi 4,2 KM. Ako pretpostavimo da 10 kutija cigareta sadrži istu masu duhana, obračunata akcizna obaveza za prosječnu maloprodajnu cijenu cigareta bi iznosila 21 KM tj. 5 puta više nego za fino rezani duhan. To zapravo postaje jedini motiv, cjenovno uzrokovan motiv potrošača za promjenom fokusa od cigareta ka fino rezanom duhanu.

Na ovaj način se derogiraju pozitivni efekti na unaprjeđenje općeg nivoa javnog zdravlja na koji utječe potrošnja i kvalitet duhana posebno ako se tome pridoda i duhan koji se prometuje na nelegalnom tržištu čiji kvalitet ne podliježe kontroli. Isto tako, i fiskalni prihodi od oporezivanja duhanskih prerađevina postaju niži sa rastom potrošnje fino rezanog duhana. Sve ovo utječe i na legitimnu duhansku industriju koja se sastoji i od registriranih proizvođača i prerađivača duhana koji trpe velike štete usljed povećanja obima crnog tržišta. Istovremeno, posebno zabrinjava gdje završavaju prihodi od nelegalne proizvodnje duhana, u kakvu svrhu se troše i kakve sve posljedice mogu imati po stabilnost privrednog, ali i sigurnosnog sistema Bosne i Hercegovine. Pri tome, ne treba izgubiti iz vida koliki su troškovi ponovnog uspostavljanja prethodno dostignutog stepena stabilnosti i sigurnosti, kao i izgubljenog povjerenja građana i međunarodne zajednice. Ovo svakako predstavlja veliki problem i ozbiljnu prijetnju kojoj je potrebno posvetiti daleko više pažnje i efikasnim, interventnim mjerama zaustaviti negativne tendencije koje se vezuju za tržište duhanskim proizvodima.

Uporedni pregled akcizne politike i njenih efekata u zemljama Evrope

Na početku ovog odjeljka potrebno je istaknuti da se pod pojmom 'zemlje Evrope' smatraju zemlje okruženja koje još nisu postale članice Evropske unije (u daljnjem tekstu: EU) poput Srbije, Crne Gore i Hrvatske (koja postaje punopravna članica EU od 01.07.2013. godine), kao i posmatrane zemlje članice EU. Ono što je zajedničko za sve njih je da su intenzivno prilagođavale svoje zakonodavstvo u pogledu akciznog tretmana duhanskih prerađevina individualno postavljenim ciljevima kao i propisanim minimalnim standardima u ovoj oblasti na nivou EU.

Grafikon 2. Uporedni pregled visine ad-valorem akcizne obaveze i preračunate stope PDV-a na dan 01.01.2013. godine

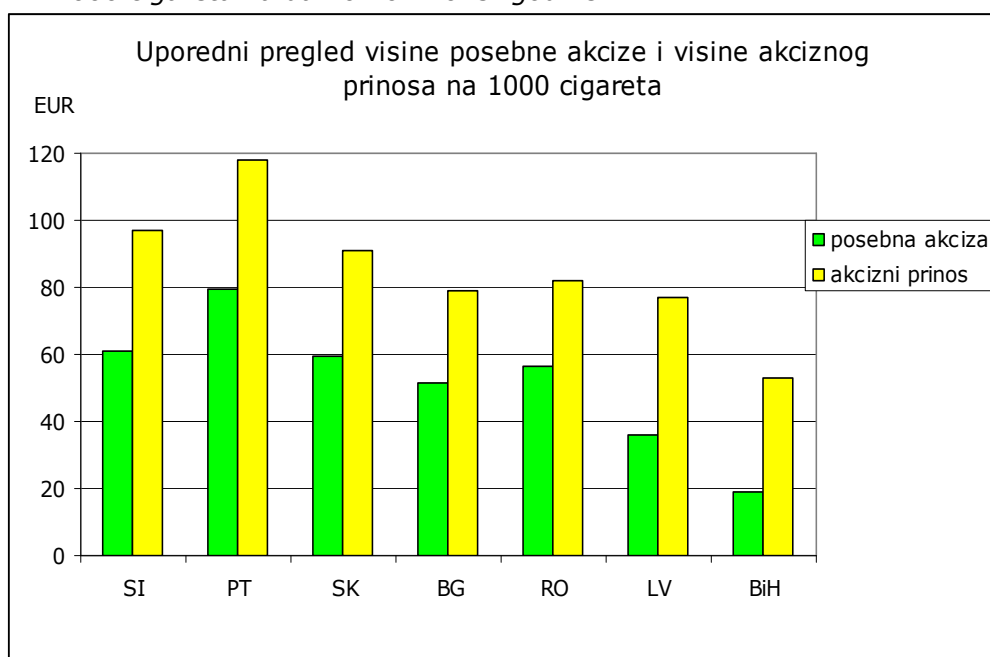

Izvor: važeći zakoni o akcizama u posmatranim zemljama
CRO – Hrvatska, MNE – Crna Gora, SRB – Srbija, BIH – Bosna i Hercegovina

Osnovna razlika između BiH i posmatranih zemalja je u visini posebne akcize na cigarete. U Hrvatskoj ova obaveza iznosi oko 1,00 KM po pakovanju cigareta. Minimalna akcizna obaveza iznosi oko 130 KM na 1000 cigareta, što je za 41% više u odnosu na aktuelnu minimalnu akcizu u BiH. Bitna odlika propisa koji određuje akcizni tretman cigareta u Hrvatskoj je i taj što je delegirao ovlaštenja Vladi da svake godine utvrđuje i, po potrebi, prilagođava iznos posebne i *ad-valorem* akcizne obaveze na osnovu prosječne ponderirane maloprodajne cijene.

Prema važećoj evropskoj direktivi⁷ koja se odnosi na strukturu i stope akcizne obaveze koje se primjenjuju na duhanske prerađevine, struktura akcizne obaveze mora uključiti, pored posebne akcizne obaveze koja se obračunava po jedinici proizvoda, i proporcionalnu obavezu koja se obračunava na maloprodajnu cijenu koja sadrži sve poreze. Porez na promet cigareta ima isti efekat kao i *ad-valorem* akcizna obaveza i ova činjenica se mora uzeti u obzir kada se uspostavlja odnos između posebne akcizne obaveze i ukupnog poreznog opterećenja. U cilju ispravnog funkcioniranja unutrašnjeg tržišta, preporučuje se obavezno uspostavljanje minimalne akcizne obaveze za sve kategorije duhanskih prerađevina. Već ovdje je primjetno da važeći zakonski okvir u Bosni i Hercegovini nema uspostavljenu minimalnu akciznu obavezu na fino rezani duhan, kao drugu, najzastupljeniju kategoriju duhanskih prerađevina u strukturi potrošnje. Što se tiče maloprodajnih cijena i nivoa akciznog opterećenja, posebno za cigarete i fino rezani duhan, primjetne su značajne razlike između zemalja članica što može da ugrozi aktivnosti na unutrašnjem tržištu. Određen stepen konvergencije između nivoa poreznog opterećenja u zemljama članicama trebalo bi da utječe na smanjenje prevara i krijumčarenja unutar EU.

Grafikon 3. Uporedni pregled visine posebne akcize i visine akciznog prinosa na 1000 cigareta na dan 01.01.2013. godine

Izvor: Excise Duty Table (Part III); DG for Customs and Taxation; January 2013
 SI – Slovenija, PT – Portugal, SK – Slovačka, BG – Bugarska
 RO – Rumunija, LV – Latvija, BiH – Bosna i Hercegovina

Stoga je potrebno dopuniti prvu rečenicu u ovom članku i to tako da zakonodavni okvir jedne zemlje koji reguliše proizvodnju, promet i potrošnju duhanskih proizvoda dodatno vrši utjecaj i preko svojih granica. Stoga je odgovornost svake vlade da dizajnira svoju legislativu uzimajući u

⁷ Council Directive 2011/64/EU; Official Journal of the European Union L 176/24; published on July 7, 2011
 Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
 Sarajevo: Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

obzir postojeće modele i najavljene trendove oporezivanja u zemljama okruženja kao i na nivou EU.

Na Grafikonu 3 se jasno vidi da je posebna akciza u Bosni i Hercegovini, i nakon 5 uzastopnih povećanja, duplo manja od visine iste vrste akcize u Latviji koja ima najmanju posebnu akcizu od posmatranih zemalja EU. Isto tako, visina akciznog prinosa po pakovanju cigareta je najviša u Portugalu, potom slijedi Slovenija, i na kraju se nalazi Bosna i Hercegovina sa visinom od oko 2,10 KM.

Po svemu sudeći, zemlje članice EU su prošle put kojim se kreće Bosna i Hercegovina. U mnogima od njih je došlo da oštrog pada broja izdatih markica za cigarete kao što se jasno vidi i Tabeli 1. Posmatrano na nivou cijele EU, broj izdatih markica je opao za 18% u periodu od 2007. do 2011. godine. U nekim zemljama ovaj pad je bio znatno oštrij tako da je broj izdatih u Latviji pao za 61,2% dok je u Bugarskoj skoro prepolovljen u istom periodu.

Tabela 1. Pregled broja izdatih markica za obilježavanje cigareta po odabranim zemljama članicama EU

	2007	2011
Portugal	640.000.000	600.000.000
Bugarska	1.000.000.000	540.000.000
Rumunija	1.900.000.000	1.250.000.000
Latvija	240.000.000	95.000.000

Napomena: Broj markica je zaokružen radi lakšeg uočavanja ispoljenih tendencija

Izvor: Releases for consumption of cigarettes; DG for Customs and Taxation; July 2012

Ako posmatramo odnos mase fino rezanog duhana i mase cigareta vidimo da se taj odnos pomjerio sa 10% u 2007. godini na 15% u 2011. godini u korist fino rezanog duhana. Različite zemlje su primjenile različite mjere u cilju stabilizacije tržišta duhanskih proizvoda, kao i očuvanja nivoa prihoda u mjeri u kojoj je to bilo moguće. Pored mjera fiskalne politike, zemlje članice EU neprestano vode bitku sa nelegalnom proizvodnjom i prodajom duhanskih prerađevina.

Zaključak

Podaci za Bosnu i Hercegovinu o broju izdatih markica za obilježavanje cigareta i fino rezanog duhana iz prvog kvartala 2013. godine ukazuju na još izraženiji nastavak prethodno ispoljenog negativnog trenda. Cjenovna elastičnost potražnje se približila vrijednosti 1⁸ što znači da kupci skoro proporcionalno reaguju na svaku promjenu cijena sa tendencijom rasta ukoliko ostali faktori ostanu nepromijenjeni. To je svakako našlo svoj odraz i na visinu prikupljenih prihoda. Potrošnja fino rezanog duhana počinje naglo da raste u tekućoj godini, ali taj rast ne prati i porast ukupno prikupljene akcize na duhanske prerađevine s obzirom na sve veću razliku između visine akcizne obaveze na cigarete i fino rezani duhan. Time se dodatno stimulira potrošnja fino rezanog duhana na račun cigareta. Ako tome dodamo i pojave iz domena nelegalne proizvodnje i prometa duhana, onda ovaj problem postaje još značajniji i zahtijeva hitan, koordiniran odgovor nadležnih institucija na svim nivoima vlasti koje su odgovorne za proizvodnju, promet i poreznu regulaciju potrošnje duhana i duhanskih prerađevina. Šteta koju trpi, ionako iscrpljena legitimna duhanska industrija može ostaviti trajne posljedice na njenu profitabilnost i ugroziti njen budući razvoj.

Jedna od mjera je da se koncept najpopularnije maloprodajne cijene cigareta zamijeni prosječnom ponderiranom maloprodajnom cijenom čime bi određivanje minimalne akcize dobilo više na značaju. Dalje, utvrđivanje minimalne akcizne obaveze u apsolutnom iznosu kako na cigarete tako

⁸ Elastičnost izračunata prema metodi sredine za prvi kvartal 2013. godine iznosi 0,96

i na fino rezani duhan bi bio korak naprijed čime bi se politika oporezivanja duhanskih proizvoda približila važećoj praksi u posmatranim zemljama. Samo u Hrvatskoj iznos akcizne obaveze na fino rezani duhan iznosi 95 KM/kg. Ovako postavljena akcizna obaveza se može kombinirati i sa *ad-valorem* akciznom obavezom kako bi se destimulirala cjenovno uzrokovana povećana potražnja za ovom kategorijom duhanskih proizvoda. Isto tako, minimalna akcizna obaveza na fino rezani duhan se može staviti u direktnu vezu sa minimalnom akciznom obavezom na cigarete čime bi se polakao zatvarao jaz između postojećeg i budućeg akciznog opterećenja cigareta i fino rezanog duhana.

Pitanje kvaliteta statističkih podataka o potrošnji fino rezanog duhana je od velike važnosti, a ne zahtijeva značajna finansijska ulaganja. Ovo tim prije što je Bosna i Hercegovina, kao potpisnica Okvirne konvencije o prometu duhanskih prerađevina, preuzela i obaveze da omogući da se pomogne u utvrđivanju tačke razlikovanja i prati, dokumentuje i kontrolira kretanje duhanskih proizvoda i njihov zakonski status. Prema ovoj Konvenciji, zemlje potpisnice su dužne da prate i prikupljaju podatke o prekograničnoj trgovini duhanskim proizvodima, uključujući i nezakonitu trgovinu, te vrše razmjenu podataka na nivou carinskih, poreznih i drugih nadležnih organa, kao i da sprovode i pooštravaju zakonske propise uz odgovarajuće kazne i pravne lijekove usmjerene protiv nezakonite trgovine duhanskim proizvodima, uključujući krivotvorene i švercovane cigarete.

Još jedna od nepoznanica, a koja bi mogla imati značajne reperkusije na tržište cigareta u BiH, je ulazak Hrvatske u EU polovinom godine i posljedice koje će imati taj događaj na tržište cigareta u BiH. Mogući su različiti scenariji, ali će potrošači dati svoju konačnu riječ. Ovo posebno dolazi do izražaja u vremenu izuzetne osjetljivosti potrošača na svaku promjenu maloprodajne cijene.

Konsolidovani izvještaji

(pripremila: Aleksandra Regoje)

Tabela 1. (Konsolidovani izvještaj: JR, Institucije BiH, entiteti)

Preliminarni konsolidovani izvještaj uključuje:

- prihode od indirektnih poreza koje prikuplja Uprava za indirektno oporezivanje na Jedinostveni račun,
- transfere sa Jedinostvenog računa UIO,
- prihode i rashode budžeta institucija Bosne i Hercegovine,
- prihode i rashode budžeta Federacije BiH,
- prihode i rashode budžeta Republike Srpske*

Izvještaj ne uključuje neusklađene prihode prikupljene na JR UIO.

Tabele 2 i 5 (Konsolidovani izvještaji: Opća vlada)

Preliminarni konsolidovani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode budžeta institucija BiH,
- prihode i rashode budžeta FBiH, kantona, općina** i fondova u FBiH,
- prihode i rashode budžeta RS*, općina i fondova u RS,
- prihode i rashode budžeta BD i fondova u BD.

Tabele 3 i 6 (Konsolidovani izvještaji: Centralna vlada)

Preliminarni konsolidovani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode budžeta institucija BiH,
- prihode i rashode budžeta FBiH i kantona,
- prihode i rashode budžeta RS*,
- prihode i rashode budžeta BD.

Tabela 4 i 7 (Konsolidovani izvještaji: BiH institucije, entiteti i BD)

Preliminarni konsolidovani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode budžeta institucija BiH,
- prihode i rashode budžeta FBiH,
- prihode i rashode budžeta RS*,
- prihode i rashode budžeta BD.

**Obuhvaćeno: (A) budžet Republike i vanbudžetska sredstva evidentirana u Glavnoj knjizi trezora RS, (B) ukupno ino-zaduženje za projekte koji se realizuju preko općina i preduzeća, (C) podatke korisnika budžeta Republike koji imaju vlastite bankovne račune (uključujući i neke jedinice za implementaciju ino-projekata formirane pri ministarstvima).*

***U izvještaju za 2013. godinu su procijenjeni podaci za Grad Mostar od strane FMF*

Preliminarni izvještaj: BIH Institucije, entiteti i JR - 2013

	I	II	III	Ukupno
Ukupni prihodi	434,7	382,4	442,9	1.260,0
Porezi	409,4	348,7	402,9	1.160,9
Direktni porezi	22,7	29,7	53,5	105,9
Porezi na dohodak i dobit	22,0	29,0	52,5	103,5
Porez na imovinu	0,7	0,8	0,9	2,3
Indirektni porezi (neto)	386,7	318,9	349,4	1.054,9
PDV	240,7	210,2	227,6	678,5
Akcize	112,0	76,4	82,4	270,9
Putarina	20,3	16,8	18,9	55,9
Carine	12,6	14,5	18,9	45,9
Ostali indirektni porezi	1,0	1,0	1,7	3,7
Ostali porezi	0,1	0,0	0,1	0,2
Doprinosi za socijalno osiguranje	0,0	0,0	0,0	0,0
Grantovi od stranih vlada i međunarodnih organizacija	1,4	0,7	1,8	3,9
Neporeski prihodi	23,9	33,0	38,2	95,1
Transferi od ostalih budžetskih jedinica	0,0	0,0	0,0	0,1
Ukupni rashodi	411,9	400,9	412,2	1.225,0
Tekući rashodi	407,5	397,9	404,8	1.210,3
Bruto plaće i naknade zaposlenih	123,1	124,7	126,4	374,1
Izdaci za materijal i usluge	14,6	24,1	28,3	67,0
Doznake na ime socijalne zaštite	52,6	54,4	53,4	160,4
Izdaci za kamate	4,2	7,1	19,0	30,3
Izdaci po osnovu kamata u inostranstvu	2,3	5,6	10,2	18,0
Izdaci po osnovu kamata u zemlji	2,0	1,6	8,8	12,3
Subvencije	2,2	2,4	6,0	10,6
Donacije	0,0	0,0	0,0	0,0
Transferi drugim budžetskim jedinicama	40,3	42,2	41,5	124,0
Transferi sa JR (BD, kantoni, općine, fondovi, direkcije za c.)	165,4	134,5	121,7	421,6
Drugi rashodi	5,1	8,6	8,5	22,2
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	4,4	3,0	7,4	14,8
Izdaci za nefinansijsku imovinu	4,6	3,3	8,1	16,0
Primici od nefinansijske imovine	0,2	0,2	0,7	1,2
Bruto/Neto operativni bilans (prihodi minus tekući rashodi)	27,1	-15,5	38,1	49,7
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (ukupni prihodi minus ukupni rashodi)	22,8	-18,5	30,7	34,9
Neto finansiranje = (Minus) Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-22,8	18,5	-30,7	-34,9

Tabela 1

Preliminarni izvještaj: Opća vlada - 2013

	Q1
Ukupni prihodi	2.456,7
Porezi	1.258,5
Direktni porezi	235,9
Porezi na dohodak i dobit	205,9
Porezi na plaću i radnu snagu	3,9
Porez na imovinu	26,0
Indirektni porezi	1.011,7
Ostali porezi	10,9
Doprinosi za socijalno osiguranje	930,6
Grantovi od stranih vlada i međunarodnih organizacija	6,3
Neporeski prihodi	258,3
Transferi od ostalih budžetskih jedinica	2,9
Ukupni rashodi	2.470,9
Tekući rashodi	2.431,8
Bruto plaće i naknade zaposlenih	785,8
Izdaci za materijal i usluge	443,9
Doznake na ime socijalne zaštite	1.053,2
Izdaci za kamate	37,5
Izdaci po osnovu kamata u inostranstvu	19,1
Izdaci po osnovu kamata u zemlji	18,4
Subvencije	32,3
Donacije	0,9
Transferi drugim budžetskim jedinicama	7,6
Drugi rashodi	70,5
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	39,2
Izdaci za nefinansijsku imovinu	44,7
Primici od nefinansijske imovine	5,5
Bruto/Neto operativni bilans (prihodi minus tekući rashodi)	24,9
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (ukupni prihodi minus ukupni rashodi)	-14,2
Neto finansiranje = (Minus) Neto pozajmljivanje/zaduživanje	14,2

Tabela 2

Napomena: Procijenjeni su podaci za Grad Mostar od strane FMF

Preliminarni izvještaj: Centralna vlada - 2013

	Q1
Ukupni prihodi	1.266,4
Porezi	1.113,5
Direktni porezi	187,9
Porezi na dohodak i dobit	177,9
Porezi na plaću i radnu snagu	3,5
Porez na imovinu	6,5
Indirektni porezi	915,0
Ostali porezi	10,6
Doprinosi za socijalno osiguranje	0,0
Grantovi od stranih vlada i međunarodnih organizacija	5,0
Neporeski prihodi	146,1
Transferi od ostalih budžetskih jedinica	1,8
Ukupni rashodi	1.229,9
Tekući rashodi	1.212,6
Bruto plaće i naknade zaposlenih	667,2
Izdaci za materijal i usluge	106,0
Doznake na ime socijalne zaštite	208,9
Izdaci za kamate	32,1
Izdaci po osnovu kamata u inostranstvu	18,5
Izdaci po osnovu kamata u zemlji	13,6
Subvencije	21,6
Donacije	0,2
Transferi drugim budžetskim jedinicama	132,5
Drugi rashodi	44,1
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	17,3
Izdaci za nefinansijsku imovinu	18,5
Primici od nefinansijske imovine	1,2
Bruto/Neto operativni bilans (prihodi minus tekući rashodi)	53,8
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (ukupni prihodi minus ukupni rashodi)	36,5
Neto finansiranje = (Minus) Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-36,5

Tabela 3

Preliminarni izvještaj: BiH institucije, entiteti, BD - 2013

	Q1
Ukupni prihodi	875,6
Porezi	771,1
Direktni porezi	111,9
Porezi na dohodak i dobit	107,4
Porezi na plaću i radnu snagu	1,9
Porez na imovinu	2,5
Indirektni porezi	658,9
Ostali porezi	0,4
Doprinosi za socijalno osiguranje	0,0
Grantovi od stranih vlada i međunarodnih organizacija	3,9
Neporeski prihodi	99,5
Transferi od ostalih budžetskih jedinica	1,2
Ukupni rashodi	836,6
Tekući rashodi	821,9
Bruto plaće i naknade zaposlenih	395,0
Izdaci za materijal i usluge	71,7
Doznake na ime socijalne zaštite	165,9
Izdaci za kamate	30,4
Izdaci po osnovu kamata u inostranstvu	18,0
Izdaci po osnovu kamata u zemlji	12,4
Subvencije	12,3
Donacije	0,2
Transferi drugim budžetskim jedinicama	124,0
Drugi rashodi	22,2
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	14,8
Izdaci za nefinansijsku imovinu	16,0
Primici od nefinansijske imovine	1,2
Bruto/Neto operativni bilans (prihodi minus tekući rashodi)	53,7
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (ukupni prihodi minus ukupni rashodi)	39,0
Neto finansiranje = (Minus) Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-39,0

Tabela 4

Preliminarni izvještaj: Opća vlada – 2012

	Q1	Q2	Q3	Q4	Ukupno
Ukupni prihodi	2.507,7	2.823,1	2.878,9	2.995,9	11.205,6
Porezi	1.271,3	1.435,8	1.537,9	1.506,3	5.751,2
Direktni porezi	233,2	242,4	210,6	232,1	918,2
Porezi na dohodak i dobit	208,1	215,6	184,5	201,7	809,8
Porezi na plaću i radnu snagu	2,6	5,3	3,5	6,0	17,3
Porez na imovinu	22,5	21,6	22,6	24,4	91,1
Indirektni porezi	1.036,0	1.191,7	1.325,3	1.268,3	4.821,2
Ostali porezi	2,1	1,7	2,1	6,0	11,9
Doprinosi za socijalno osiguranje	931,3	1.020,6	1.001,0	1.091,6	4.044,4
Grantovi od stranih vlada i međunarodnih org.	5,2	11,0	8,2	14,1	38,5
Neporeski prihodi	299,0	354,3	327,5	377,4	1.358,2
Transferi od ostalih budžetskih jedinica	1,0	1,5	4,3	6,5	13,2
Ukupni rashodi	2.522,8	2.741,5	2.861,4	3.364,4	11.490,1
Tekući rashodi	2.469,7	2.655,8	2.733,4	3.173,8	11.032,6
Bruto plaće i naknade zaposlenih	801,2	808,0	802,2	848,1	3.259,4
Izdaci za materijal i usluge	432,8	503,7	474,4	622,9	2.033,7
Doznake na ime socijalne zaštite	1.043,5	1.066,7	1.108,4	1.162,9	4.381,6
Izdaci za kamate	37,0	59,7	38,8	55,7	191,1
Izdaci po osnovu kamata u inostranstvu	19,3	39,5	20,4	35,7	114,9
Izdaci po osnovu kamata u zemlji	17,7	20,2	18,5	20,0	76,3
Subvencije	49,3	65,8	123,7	146,9	385,7
Donacije	0,3	3,2	8,2	1,5	13,2
Transferi drugim budžetskim jedinicama	24,8	47,3	45,3	106,2	223,6
Drugi rashodi	80,7	101,4	132,5	229,6	544,2
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	53,2	85,7	128,0	190,6	457,5
Izdaci za nefinansijsku imovinu	60,9	94,0	136,8	205,7	497,4
Primici od nefinansijske imovine	7,7	8,3	8,8	15,1	39,9
Bruto/Neto operativni bilans	38,1	167,3	145,5	-177,9	173,0
Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-15,1	81,7	17,5	-368,5	-284,4
Neto finansiranje	15,1	-81,7	-17,5	368,5	284,4

Tabela 5

Preliminarni izvještaj: Centralna vlada - 2012

	Q1	Q2	Q3	Q4	Ukupno
Ukupni prihodi	1.326,4	1.534,2	1.591,1	1.582,2	6.033,9
Porezi	1.122,0	1.274,1	1.354,9	1.334,3	5.085,3
Direktni porezi	189,1	194,6	164,8	179,5	727,9
Porezi na dohodak i dobit	180,1	184,6	155,9	169,3	689,9
Porezi na plaću i radnu snagu	2,4	4,5	3,3	5,0	15,2
Porez na imovinu	6,6	5,5	5,5	5,2	22,8
Indirektni porezi	931,4	1.078,3	1.188,5	1.149,3	4.347,5
Ostali porezi	1,5	1,3	1,6	5,5	9,9
Doprinosi za socijalno osiguranje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Grantovi od stranih vlada i međunarodnih org.	3,7	9,3	3,6	12,8	29,3
Neporeski prihodi	200,3	250,3	231,3	231,4	913,3
Transferi od ostalih budžetskih jedinica	0,4	0,5	1,4	3,7	5,9
Ukupni rashodi	1.242,6	1.417,4	1.505,4	1.949,1	6.114,5
Tekući rashodi	1.226,3	1.378,3	1.459,2	1.844,3	5.908,0
Bruto plaće i naknade zaposlenih	684,0	683,2	680,1	717,0	2.764,3
Izdaci za materijal i usluge	98,1	144,9	135,1	242,0	620,1
Doznake na ime socijalne zaštite	217,2	216,3	237,6	303,4	974,6
Izdaci za kamate	31,6	52,0	32,1	49,6	165,3
Izdaci po osnovu kamata u inostranstvu	18,8	38,6	19,7	34,5	111,5
Izdaci po osnovu kamata u zemlji	12,8	13,4	12,4	15,1	53,8
Subvencije	27,0	46,8	98,4	151,8	324,1
Donacije	0,0	2,1	5,8	1,0	8,9
Transferi drugim budžetskim jedinicama	127,8	160,5	185,4	194,6	668,2
Drugi rashodi	40,5	72,5	84,7	184,8	382,5
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	16,3	39,1	46,2	104,8	206,5
Izdaci za nefinansijsku imovinu	17,9	42,1	48,5	117,2	225,7
Primici od nefinansijske imovine	1,5	3,0	2,3	12,4	19,2
Bruto/Neto operativni bilans	100,2	156,0	131,9	-262,1	125,9
Neto pozajmljivanje/zaduživanje	83,9	116,8	85,7	-367,0	-80,6
Neto finansiranje	-83,9	-116,8	-85,7	367,0	80,6

Tabela 6

Preliminarni izvještaj: BiH institucije, entiteti, BD – 2012

	Q1	Q2	Q3	Q4	Ukupno
Ukupni prihodi	930,4	1.091,4	1.108,4	1.155,2	4.285,3
Porezi	766,0	882,3	928,7	953,9	3.530,9
Direktni porezi	113,9	109,0	91,7	100,1	414,7
Porezi na dohodak i dobit	110,1	103,8	86,0	94,2	394,1
Porezi na plaću i radnu snagu	1,5	2,2	2,2	2,5	8,4
Porez na imovinu	2,4	3,0	3,5	3,4	12,2
Indirektni porezi	651,3	772,5	836,2	850,8	3.110,8
Ostali porezi	0,7	0,7	0,8	3,0	5,3
Doprinosi za socijalno osiguranje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Grantovi od stranih vlada i međunarodnih org.	3,5	8,6	3,7	12,4	28,3
Neporeski prihodi	160,9	199,4	175,5	188,0	723,8
Transferi od ostalih budžetskih jedinica	0,0	1,1	0,4	0,9	2,4
Ukupni rashodi	832,5	964,7	1.044,4	1.381,6	4.223,2
Tekući rashodi	819,7	933,0	1.007,8	1.298,8	4.059,2
Bruto plaće i naknade zaposlenih	414,6	412,1	409,9	419,7	1.656,3
Izdaci za materijal i usluge	60,3	96,7	95,6	170,5	423,0
Doznake na ime socijalne zaštite	174,1	163,4	184,3	235,2	757,0
Izdaci za kamate	30,1	50,5	32,0	47,9	160,5
Izdaci po osnovu kamata u inostranstvu	18,3	37,8	19,2	33,9	109,1
Izdaci po osnovu kamata u zemlji	11,9	12,7	12,8	14,1	51,4
Subvencije	9,2	29,5	78,1	123,1	240,0
Donacije	0,0	2,1	5,8	1,0	8,9
Transferi drugim budžetskim jedinicama	120,8	150,1	169,0	181,8	621,8
Drugi rashodi	10,6	28,5	33,2	119,5	191,9
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	12,9	31,7	36,6	82,8	163,9
Izdaci za nefinansijsku imovinu	13,9	34,1	38,1	94,3	180,3
Primici od nefinansijske imovine	1,0	2,4	1,4	11,5	16,3
Bruto/Neto operativni bilans	110,7	158,4	100,6	-143,6	226,1
Neto pozajmljivanje/zaduživanje	97,9	126,7	63,9	-226,4	62,1
Neto finansiranje	-97,9	-126,7	-63,9	226,4	-62,1

Tabela 7